

Nøvn

So varð seinasti toskurin goggaður Minningarorð um Jóannes Skaale

Vit eru, sum óteljandi aðrar leygarmorgnar, á veg á flot. Men áðrenn vit fara frá hús-um, leypir pápi inn aftur – og kemur út við einum nylon-sokki hjá mammu.

Vit skuldu bunkra olju, og hann sílaði altíð oljuna gjøgnum ein sokk, so rusk ikki skuldi koma í motorin. Tað skuldi farast væl við øllum, sum hoyrði til Esping – hansara vakra, svarta tíggju-mannafar.

So loystu vit – og fyri framman var ein dagur við luktum, sum altíð fara at gera, at pápi kemur fram í hugan.

Tað eru tann góði, frískligi angin av sjóroki, agni og blóðgaðum fiski. Tann herskni deymurin av motorroyki, olju-klæðum og niemeyer-balli. Og tann meira heimligi lukturnin av rúkandi kaffi.

Tá vit fóru út undir Borðuna, millum Stong og Eystnes ella eystur um Nólsoynna, fóru vit inn í ein annan heim. Her bar mann seg øðrvísi at, her luktaði øðrvísi og her vóru onnur orð. Ikki bara tí her vóru aðrir lutir – nógv, sum eisini var uppi á landi, æt okkurt annað úti á sjónum. Tað líkasum markaði munin millum lívið á landi og lívið umborð.

Tá vit fóru á floti vóru vit ikki ordiliga partur av samfelagnum. Tað vóru bara náttúran og vit. Ikki fyrr enn eg bleiv vaksin dugdi eg at seta orð á kensluna, sum tað gav: Tað var frælsi. Kenslan av fullkomnum frælsi. Og tað var helst henda kenslan sum gjørdi, at havið altíð lá sum ein magnet og dró pápa at sær – júst sum hagin dregur seyðamenn at sær, havsins dýpi dregur kavara at sær, og fjøllini draga gongufólk at sær.

Tann ómakaleysa og ókeypiss atgongdin til vakra og ráa náttúru er ein stórir framhjárættur hjá okkum, sum búgva í Føroyum. Pápi brúkti hann til fulnar – og hann lærði okkum at gáa um tað ríkidømi, sum vit búgva mitt í.



Samljód og kærleiki

Pápi kundi dugað betur at møtt fólki aðrastaðni enn har, sum hansara egni áhugi lá. Hann kundi vera so upp-slúktur í sínum egna, at hann kendist fráverandi.

Men í bátinum var okkara verð og hansara verð tann sama.

Eg minnst vit stóðu lið um lið og filaðu. Eg kendi og fór at draga. Hugdi uppá hann. Hann skilti, smíltist og nikkaði – men eingin segði nakað. Vit vóru saman um eitt loyndarmál, sum tað hevði verið kensluleyst at havt orðið á. Men við eygna-bránum søgdu vit sum Emil og Alfred:

- Du och jag, Alfred.

- Du och jag, Emil.

Fá orð kunnu siga nógv. Men viðhvørt kunnu eingi orð siga allarmest.

Ikki fyrr enn eg hevði tikið toskin inn og blóðgað hann, kundi hann siga: "Eg hugsaði tað altíð. Óførur ert tú!"

Tað fóru vakrar løtur. Løtur, tá tey heilt serligu bondini millum faðir og son fóru sterk. Bond av samljóði og kærleika.

Besti heilivágurin

Tá hann var ungur fór pápi viðhvørt á flot eftir arbeiðstíð í skúlanum. Hann kundi enntá fara ein túr áðrenn hann fór í skúla.

Onkuntíð, t.d. tá upsarokið var á Munkagrunninum, bað hann um at verða rullaður úr songini og út á gólvið tíðliga á morgni. Annars vaknaði hann ikki, tí dagarnir fóru so strævnir og drúgvir.

Viðhvørt dró hann so nógv, at Espingur var mill-um bestu bátarnar. Men

sum oftast dró hann minni. Taldist ongantíð millum teir stóru rokararnar.

Men tað var ikki mongdin av fiski, sum hevði týðning. Tað var henda kenslan av frælsi.

Og so var hann hugtikin av teirri mentan, sum hoyrir til tann serstaka heimin hjá føroyskum útróðrarmonn-um. Samspælið millum streym, sjóvarfall og ætt. At finna leiðir og mið. At ýta av. Huglagið í egningarskúrunum. Tær stórfingnu náttúruupplivingarnar á havinum. At halda á snøri, at royna við snellu, at seta línu. Tær sælu stjórnostundir, tá ein stórir toskur nippaði í snørið ella fyra tungir upsar hongdu seg í snelluna í senn. Fyri ikki at tala um, tá ein stórir kalvi varð tikin inn um stokkin.

"Land at nema, ið havið fjaldi", sigur Sigurð Joensen um Miðamannin. Tað var tað, pápi vildi.

Nú hann doyði hevði hann verið illa farin í mong, mong ár. Tað var næstan ikki tann sjúka, hann ikki hevði, og tað var næstan ikki tann heilivágur, hann ikki tók.

Men ein heilivágur var móti øllum: Tá hann kláraði at egna ein stamp ella tveir! – Og tá hann fekk manna seg upp at fara við Magna bróður – viðhvørt saman við fleiri abbabørnum – út undir Borðuna við einum stampi ella tveimum.

Enn einaferð at sleppa at standa við rulluna. At siggja silvurið koma upp úr bláa dýpinum. At kunna rópa "skriv!" tá ein toskur kom í ljósmála. Ella enntá "spærðil á botn!" tá tað var á hvørjum jarni.

Tey síðstu árin var hann fyrilagstur í fleiri dagar eftir ein slíkan túr – men mentalt gav tað eina styrki, sum hvørki fæst í tablettum ella sprotum.

Skip við sál

Undir krígnum fór pápi til barnleysu mostur sína og Marius Johannesen í Mikladali at vera - og endin var, at hann vaks upp har norðuri.

Har kom ansurin fyri føroyskum máli. Pápi las sera nógv, og millum hansara størstu njótilsi var at lesa ein tekst, har føroyska málið blómaði - eftir t.d. Viderø, Heðin Brú, Bjarna Niclasen ella Aksel Tórgarð. Hann hjálpti eisini altíð fólki við rættlestri og málsligum spurningum.

Annars var andaliga føðin serliga søguligar bókur og